

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

Фітотерапія

(назва дисципліни)

підготовки бакалавра (на базі диплому молодшого спеціаліста)

(назва освітнього рівня)

спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус навчальної дисципліни «Фітотерапія» підготовки “бакалавра”, галузі знань — 22 - охорона здоров'я, спеціальності — 227 - фізична терапія, ерготерапія, за освітньо-професійною програмою - фізична терапія, ерготерапія.

Розробник: Грейда Н.Б., доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії ВНУ ім. Лесі Українки, кандидат педагогічних наук, доцент.

Силабус навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри **фізичної терапії та ерготерапії**

протокол № 3 від 16.10.2020 р.

Завідувач кафедри:

(Андрійчук О. Я.)

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 22 - Охорона здоров'я	Вибіркова
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>	Спеціальність: 227 - фізична терапія, ерготерапія	Рік навчання <u>3</u>
		Семестр <u>6-ий</u>
ІНДЗ: <u>намає</u>	Освітня програма: фізична терапія, ерготерапія	Лекції 14 год.
		Лабораторні заняття 26 год.
		Самостійна робота 72 год.
	Освітній ступінь: Бакалавр на базі молодшого спеціаліста	Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач: Грейда Наталія Богданівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії, доцент, ngreyda@ukr.net

Комунікація зі студентами: електронною поштою, на заняттях згідно розкладу, за графіком консультацій.

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Розклад консультацій. Консультації проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри фізичної терапії та ерготерапії.

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Фітотерапія» об'єднує оздоровлення, профілактику на лікування пацієнтів засобами використання лікарської рослинної сировини. Фітотерапія – це лікувально-профілактичне зовнішнє та внутрішнє застосування настоїв, відварів та настоек з лікарських рослин. Студенти отримують знання про використання і дію лікарських рослин; біологічну дію препаратів, отриманих з лікарських рослин. Необхідними є знання про речовини первинного синтезу (вуглеводи, ліпіди, ферменти) та речовини вторинного синтезу (алкалоїди, глікозиди, гіркоти, пектини, сапоніти, стероїдні сапоніти, дубильні речовини, кумарини, леткі олії, фітонциди, крохмаль, жирні та ефірні олії, клітковина, смоли, рослинні гормони, вітаміни, мінеральні речовини). Фітотерапія як наука вивчає різні форми і способи застосування лікарських рослин: живі рослини та рослинні соки; настої і відвари як найпростіші водні витяжки; настойки як найдавніша форма спиртових витяжок; екстракти як рідкі концентровані або згущені витяжки з лікарської рослинної сировини; порошки рослинного походження; компреси; припарки. Для підвищення ефективності дії фітосировини до них додають ароматичні та лікувальні речовини. Фізіологічна та лікувальна дія фітотерапії залежить від способу використання фітосировини. У даний навчальний курс включено комплексні засоби лікування засобами фітотерапії окремих хвороб: алергічні захворювання, тромбофлебіт, виразкова хвороба шлунку і дванадцятипалої кишки, гастрит, гіпертонічна

хвороба, порушення серцевого ритму, грибкові захворювання шкіри, піхви, бронхіт, пневмонія, сезонні гострі респіраторні захворювання, коліт, кровотечі, нефрит, уретрит, цистит, цукровий діабет. Зацікавити може адаптивна та тонізуюча дія рослин, багатих вітамінами та мікроелементами, роль вітамінів в обміні речовин організму та використання фітосировини при гіповітамінозах, авітамінозах і токсична дія вітамінів при гіпервітамінозах. Окремий напрямок фітотерапії – це використання лікарських рослин в системі раціонального харчування, застосування рослин як коректорів фізіологічних функцій, стимуляція м'язової активності лікарськими рослинами та значення вітамінів для оптимізації фізичної працездатності.

Пререквізити (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни) - нормальна анатомія і фізіологія людини (за професійним спрямуванням); функціональна анатомія; науково-доказова практична діяльність у фізичній терапії та ерготерапії; долікарська медична допомога; основи практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії (вступ до спеціальності); клінічний реабілітаційний менеджмент при порушенні діяльності серцево-судинної та дихальної систем.

Постреквізити (дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни) – загальна неврологія; мануальні методи фізичної терапії; обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності опорно-рухового апарату; клінічний реабілітаційний менеджмент при порушенні діяльності ОРА; обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності нервової системи.

Метою вивчення предмету «Фітотерапія» є ознайомлення студентів з найпоширенішими лікарськими рослинними препаратами, які ростуть в Україні і поза її межами, і здавна використовуються в народній і науковій медицині. Особлива увага приділяється найбільш поширеним лікарським рослинам помірних широт, їх ботанічній та фармакологічній характеристиці; практичному застосуванню цих рослин у народній медицині та заходам безпечної поведінки з ними. Висвітлено питання застосування лікарських рослин при різних захворюваннях; загальні питання заготівлі, сушіння та їх зберігання; дозування і тривалість застосування препаратів з лікарських рослин; загальні відомості про діючі речовини.

Основним завданням курсу є вивчення лікарських рослин, які можуть бути використані для ефективного лікування і профілактики різних хвороб, особливо тих рослинних лікувальних засобів, які безпосередньо можна застосовувати при захворюваннях внутрішніх органів, травмах і захворюваннях опорно-рухового апарату як допоміжний засіб фізичної терапії у лікарняному та післялікарняному періодах.

Компетентності

До кінця навчання студенти повинні бути компетентними у таких питаннях:

- ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 04. Здатність працювати в команді.
- ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- СК 01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.
- СК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.
- СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність

виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.

СК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.

СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

СК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами (додаток 3) та документувати отримані результати.

СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.

СК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

СК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.

СК 14. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

До завершення навчання студенти повинні:

знати:

- правила збирання, сушіння, обробки та зберігання лікарської рослинної сировини;
- основи дозування, правила та тривалість застосування лікарських рослин;
- правила використання лікарських рослин в системі раціонального харчування людей з порушенням здоров'я;
- вміння розпізнавати отруйні лікарські рослини та передбачати результати їх впливу на людину.
- класифікацію та характеристику основних засобів фітотерапії;
- основні показання та протипоказання до застосування засобів фітотерапії на різних етапах реабілітації;
- реабілітаційний вплив засобів та методів фітотерапії при порушенні діяльності серцево-судинної та дихальної систем організму;
- реабілітаційний вплив засобів та методів фітотерапії при порушенні діяльності опорно-рухового апарату;
- реабілітаційний вплив засобів та методів фітотерапії при неврологічних розладах.

вміти:

- використовувати лікувальну рослинну сировину під час лікування різних захворювань;
- визначати дозу та тривалість застосування лікарських рослин при травмах та захворюваннях опорно-рухового апарату;
- використовувати знання та надати необхідну допомогу пацієнтам в екстрених ситуаціях;
- проаналізувати можливість застосування засобів фітотерапії, враховуючи показання та протипоказання;
- застосовувати для корекції порушень фізичного стану засоби фітотерапії;
- використовувати різні види фітопроцедур;
- пояснити ефективність фітопроцедур для відновлення та підтримки здоров'я;
- застосовувати фітопроцедури при порушенні діяльності серцево-судинної та дихальної систем організму;
- застосовувати фітопроцедури при порушенні діяльності опорно-рухового апарату;
- застосовувати фітопроцедури при неврологічних розладах.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Основні концепції фітотерапії. Вплив лікарських рослин на організм людини						
Тема 1: Короткі відомості про використання та біологічну дію лікарських рослин		2	2	8	1	ДС РМГ/5
Тема 2: Форми і способи застосування лікарських рослин. Комплексні засоби лікування окремих хвороб		2	2	10	1	ДС РМГ/5
Тема 3: Адаптивна та тонізуюча дія рослин, багатих вітамінами та мікроелементами		2	2	8	1	ДС РМГ/5
Тема 4: Використання лікарських рослин в системі раціонального харчування людей з різними нозологіями		2	4	10	1	ДС ДБ РМГ/5
Разом за модулем 1		8	10	36	4	20
Змістовий модуль 2. Правила застосування лікарської рослинної сировини						
Тема 5: Рослини які містять речовини, що впливають на серцево-судинну систему і ті, які мають заспокійливу дію. Рослини тонізуючої та протизапальної		2	4	10	1	ДС РМГ/5
Тема 6: Рослини відхаркуючої та проносної дії. Дія рослин, які містять сечогінні та потогінні речовини		2	4	10	1	ДС РМГ/5
Тема 7: Рослини, які містять гіркоти для збудження апетиту та в'язучі речовини		-	4	8	1	ДС РМГ/5
Тема 8: Рослини, які містять обволікаючі та жовчогінні речовини. Дія рослин, які містять протиглісні та кровоспинні речовини		2	4	8	1	ДС РМГ/5
Разом за модулем 2		6	16	36	4	20
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота №1						30
Модульна контрольна робота №2						30
Всього годин / Балів	120	14	26	72	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при алергії. Алегрія на домашній пил. Алергічна нежить. Кропивниця. Нейродерміти.	9
2	Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях верхніх дихальних шляхів. Астматичні наступи. Бронхіт. Пневмонія. Плеврит. Бронхіальна астма. Емфізема легень.	9
3	Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворювання серцево-судинної системи. Недостатність кровообігу. Атеросклероз. Інфаркт міокарда. Стенокардія. Гіпертонічна хвороба. Гіпотонічна хвороба. Ревматизм.	9
4	Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях органів травлення. Холецистит і жовчокам'яна хвороба. Коліт. Глистяна інвазія. Гастрит. Виразкова хвороба шлунку і дванадцятипалої кишки. Захворювання кишок.	9
5	Визначити лікувальну дію лікарських рослин при захворюваннях обміну речовин. Ожиріння. Цукровий діабет. Подагра.	9
6	Визначити лікувальну дію лікарських рослин при захворюваннях суглобів. Артрити. Артози.	9
7	Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при порушеннях нервової системи. Страхи. Подразливість. Депресія та поганий настрій. Порушення сну. Надмірна вага. Скреготання зубами.	9
8	Розробити програму збирання, зберігання, обробки, та лікувальної дії лікарських рослин при захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів. Збори сечогінні. Нефрит. Цистит. нирковокам'яна хвороба.	9
Разом		72

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів та критерії оцінювання

Загальна оцінка за курс складається як сума оцінок за кожен з двох модулів: поточне тестування (лабораторні заняття, самостійна робота); контрольні роботи наприкінці кожного змістового модуля. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. На оцінку завдань модуля I відводиться 40 балів, модуля II – 60 балів.

Модуль I передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного курсу змістового модуля 1 та змістового модуля 2, виконання лабораторних робіт безпосередньо на заняттях, загальна кількість тем змістового модуля 1 та змістового модуля 2 становить 8. Кожна з тем змістового модуля 1 та змістового модуля 2 оцінюється в балах (максимально 5 балів). 5 балів – студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, викладає його в логічній послідовності, робить

висновки, висловлює гіпотези, дискутує. 4 бали – студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, не завжди дотримується логіки викладу. 3 бали – студент засвоїв теоретичний матеріал, але під час демонстрації практичних навичок припускається незначних помилок чи неточності. 2 бали – студент засвоїв матеріал на репродуктивному рівні (переказування), приймає активну участь у роботі, відтворює вивчене не завжди в логічній послідовності, припускається помилок. 1 бал – студент невпевнено переказує матеріал, під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок. 0 – студент, не приймає участь в обговоренні питань на занятті.

Модуль II передбачає перевірку підсумкових знань і вмінь студентів шляхом написання модульних контрольних робіт. Оцінка за модуль II виставляється за виконання студентом 2 контрольних робіт (по кожному із змістових модулів), які передбачають перевірку теоретичних знань. Контрольні роботи оцінюються за 30-бальною шкалою.

Критерії оцінювання модульної /підсумкової контрольної роботи:

оцінка **“відмінно”** відповідає 27-30 балам, ставиться за відмінне написання підсумкової / модульної контрольної роботи;

оцінка **“добре”** відповідає 22-26 балам, ставиться за хороше написання підсумкової / модульної контрольної роботи;

оцінка **“задовільно”** відповідає 18-21 балам, ставиться за задовільне написання підсумкової / модульної контрольної роботи;

оцінка **“незадовільно”** відповідає 1-17 балам, ставиться за незадовільне написання підсумкової / модульної контрольної роботи.

Поточний контроль (макс = 40 балів)		Модульний контроль (макс = 60 балів)		Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2	
T1-T4	T5-T8	30	30	100
По 5 балів за кожну тему	По 5 балів за кожну тему			
$\Sigma=20$	$\Sigma=20$			

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн-курсах, які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин, відповідно до [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#)

У разі недотриманням студентом *засад академічної доброчесності* - сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими керуються учасники освітнього процесу під час навчання, викладання і провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень, оцінювання роботи не буде відбуватись (!). Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: • самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); • посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; • дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; • надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Залік здійснюється провідним викладачем, має на меті перевірку рівня знань студента під час виконання залікових завдань.

Переведення оцінки в шкалу ECTS та національну шкалу здійснюється за схемою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90-100	Зараховано
82-89	
75-81	
67-74	
60-66	
1 - 59	Незараховано

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за залік становить 60 балів. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає залік у формі опитування. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Студенту, який з навчальної дисципліни має семестровий рейтинговий бал 60 і вище, підсумкова оцінка виставляється автоматично – “зараховано” або оцінка за національною шкалою та за шкалою ECTS. Якщо семестровий рейтинговий бал студента становить 35 – 59 балів, він має можливість скласти залік, студент, який після вивчення навчальної дисципліни за семестр набрав менше 34 балів, вивчає дисципліну повторно.

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бензель Л. В. Лікарські рослини і фітотерапія (фітотерапевтична рецептура) / Бензель Л. В., Дармограй Р. Є., Олійник П. В., Бензель І. Л. — К.: ВСВ «Медицина», 2010. — 400 с.
2. Гарник Т.П. Основи фармакогнозії і фітотерапії: навч. посіб. для студентів мед. ВНЗ III—IV рівня акредитації / Т. П. Гарник, В. М. Князевич, В. А. Туманов, Л. В. Андріюк, Я. А. Соцька. — Житомир: Рута, 2015. — 446 с.
3. Гулько Р. М. Словник лікарських рослин світової медицини / Р. М. Гулько. — Львів: Ліга-Прес, 2005. — 506 с.
4. Курилко Л.М. Практикум з фітотерапії / Л. М. Курилко, Т. І. Рябека. — К. : Здоров'я, 2000. — 112 с.
5. Лікарські засоби: належна практика культивування та збирання вихідної сировини рослинного походження; розроблено: дослідна станція лікарських рослин Національної академії аграрних наук. - К.: Міністерство охорони здоров'я України, 2012. -
6. Лисюк Р. М. Цілющі деревні рослини: навч. посіб.-довідн. / Лисюк Р. М., Шляхта Я. М. — К.: Знання, 2014. — 221 с.+ 32 с. іл.
7. Перевозченко І.І. Рослини зеленої аптеки: Поширення, збирання, використання / І. І. Перевозченко, Т. Л. Андрієнко. — К. : Урожай, 1993. — 96 с.

8. Сафонов М. Повний атлас лікарських рослин / М. Сафонов.. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 384 с.
9. Фототерапія // Універсальний словник-енциклопедія. — 4-те вид. — К. : Тека, 2006.

10. Допоміжна література

11. Горбань А.Т. Лекарственные растения: вековой опыт изучения и возделывания / Горбань А.Т., Горлачева С.С., Кривуненко В.П.. — Полтава, 2004; Левинштейн И.И. Этюды по истории фармации. — Ч. 1. — М., 1927.
12. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / Відп. ред. А.М. Гродзінський. — К., 1992.
13. Мінарченко В.М. Атлас лікарських рослин України / Мінарченко В.М., Тимченко І.А.. — К., 2002.
14. Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона. — СПб, 1890. — Т. 1; Энциклопедический словарь лекарственных растений и продуктов животного происхождения / Под ред. Г.П. Яковлева и К.Ф. Блиновой. — СПб, 2002.
15. Пешкова О. В. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів : навчальний посібник / О. В. Пешкова. – Харків : СПДФО, 2011. – 312 с.
16. Яковенко Н.П., Самойленко В.Б. Фізіотерапія: підручник. — К.: ВСВ “Медицина”, 2011. — 256 с.